

СЕКЦІЯ II. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ІНВЕСТИВАННЯ У ЗАХОДИ З РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Степанків Володимир Зеновійович

аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

На теперішній час багато українських підприємств знаходиться у стані фінансово-економічної кризи [1–5], що, серед іншого, зумовлено тимчасовим скороченням їх експортних можливостей [6]. Тому постає необхідність у застосуванні дієвих інструментів антикризового управління діяльністю таких підприємств [7–9], що надасть змогу покращити формування та реалізацію їх фінансового потенціалу [10–15], зокрема завдяки вдосконаленню процесів позикового фінансування господарської діяльності [16, 17]. При цьому необхідно намагатися знизити рівень ризику цієї діяльності [18–21], що позитивно відобразиться на фінансовій стійкості підприємств [22, 23].

Одним з можливих напрямів антикризового управління на підприємствах є реалізація заходів з економії виробничих ресурсів [24, 25]. Оцінювання значущості цих заходів як напряму подолання фінансової кризи на підприємствах потребує попереднього вимірювання впливу, який зниження питомих витрат ресурсів може справити на рівень глибини цієї кризи. Своєю чергою, цей рівень може бути оціненим за допомогою такої формули:

$$P = \frac{H_n}{H_m} - 1, \quad (1)$$

де:

P – рівень глибини фінансової кризи на підприємстві, частки одиниці;

H_n – прогнозна річна величина надходжень, яку підприємство може використати для погашення та обслуговування узятих позик;

H_m – мінімально потрібна річна величина надходжень, що будуть використані для виконання наявних у компанії боргових зобов'язань.

Загалом, можливо запропонувати таку послідовність оцінювання дієвості вкладення інвестицій у ресурсозберігаючі заходи як інструменту антикризового управління на підприємствах: утворення вибірки підприємств певної галузі; збір

вихідних даних, необхідних для проведення аналізу; оцінювання поточної величини індикатора глибини фінансової кризи для кожного підприємства та поділ підприємств на класи за рівнем цього індикатора; проведення (за умови, що серед досліджуваних підприємств, є ті, які знаходяться у стані фінансової кризи або наближаються до такого стану) оцінювання прогностичної величини індикатора глибини фінансової кризи для кожного підприємства після впровадження на ньому відповідних ресурсозберігаючих проєктів; зіставлення прогностичних та поточних значень індикатора глибини фінансової кризи для кожного підприємства та формулювання висновків про дієвість вкладення інвестицій у ресурсозберігаючі заходи; оцінювання впливу окремих чинників на дієвість вкладення інвестицій у ресурсозберігаючі заходи.

З метою практичного застосування запропонованого підходу до оцінювання дієвості вкладення інвестицій у ресурсозберігаючі заходи було створено вибірку підприємств. До неї увійшли 74 підприємства України з високою (понад 40%) часткою позикового капіталу. Ці підприємства представляють три види економічної діяльності, а саме – виготовлення виробів з металу, скла та глини. Для цих галузей є характерним доволі високий рівень питомих витрат природного газу. Тому в якості виробничого ресурсу, можливість економії якого розглядалася, було обрано природний газ.

Розрахунок значень індикатора (1) на досліджуваних підприємствах показав, що більшість з них на початку 2022 року знаходилася у стані фінансової кризи або наближалася до цього стану. Водночас, було встановлено, що у разі реалізації проєктів з економії природного газу значення індикатора глибини фінансової кризи для більшості підприємств зменшиться, а кількість підприємств, які перебувають у кризовому або передкризовому станах, істотно скоротиться. При цьому за інших незмінних умов значення індикатора глибини фінансової кризи зменшується із збільшенням терміну кредитування та початкової частки витрат на придбання газу у собівартості продукції підприємств. Однак значення індикатора (1) збільшується при зростанні капіталомісткості продукції та частки позикового фінансування проєктів. Отже, проведений аналіз засвідчив дієвість вкладення інвестицій у ресурсозберігаючі заходи як одного з інструментів антикризового управління на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Даніч, В. М. & Пархоменко, Н. О. (2013). Визначення кризового стану підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій, (4), 208–218.
2. Денисюк, О. Г. & Дерев'янка, О. Ю. (2015). Сутність, класифікація та причини виникнення криз у діяльності підприємств. Вісник ЖДТУ, (1), 80–87.
3. Кривов'язюк, І. В. & Стрільчук, Р. М. (2016). Діагностика кризового стану інноваційно активних машинобудівних підприємств на базі дискримінантної моделі. Актуальні проблеми економіки, (7), 454–465.
4. Романович, О. О. & Свистун, Л. А. (2017). Кризові явища у діяльності українських підприємств та методи їх діагностики. Молодий вчений, (11(51)), 1295–1299.
5. Сак, Т. В. (2018). Діагностика причин кризи машинобудівних підприємств України. Економіка і суспільство, (19), 604–611.
6. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Havryliak, A., Yanevych, N., Kurylo, O., Bodakovskyy, V., Skoropad, I., Danylovych, T. & Petrushka, K. (2023). Assessing the Sustainability of the Consumption of Agricultural Products with Regard to a Possible Reduction in Its Imports: The Case of Countries That Import Corn and Wheat. Sustainability, (15), 9761.
7. Долбнева, Д. В. (2015). Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності. Бізнес Інформ, (10), 244–249.

8. Зверук, Л. А. & Давиденко, Л. М. (2017). Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», (1(2)), 69–75.
9. Ковальчук, Н. О. & Павлюк, А. О. (2016). Антикризівий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. Економіка і суспільство, (3), 203–208.
10. Куліш, Г. П. & Чепка, В. В. (2017). Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільної економіки. Статистика України, (1), 29–35.
11. Кунцевич, В. О. (2005). Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. Актуальні проблеми економіки, (1(43)), 68–75.
12. Назаренко, А. С. (2009). Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал». Економіка. Фінанси, (8), 22–29.
13. Левченко, Н. М. (2012). Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. Інвестиції: практика та довід, (2), 114–117.
14. Маринич, І. А. (2010). Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. Науковий вісник НЛТУ України, (20.1), 105–108.
15. Турчак, В. В. (2014). Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. Молодий вчений, (8(11)), 49–52.
16. Yemelyanov, O., Petrushka, I., Zahoretska, O., Petrushka, K. & Havryliak, A. (2023). Information support for managing energy-saving technological changes at enterprises. Procedia Computer Science, (217), 258–267.
17. Гончар, М. Ф. & Ємельянов, О. Ю. (2009). Вдосконалення механізму прийняття управлінських рішень щодо раціоналізації структури джерел фінансування інвестиційних проектів розвитку підприємства. Інвестиції: практика та досвід, (24), 3–6.
18. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. Sustainability, (12(15)), 6184.
19. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks. Energies, (11 (12)), 3529.
20. Lesynskiy, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Koleshchuk, O. (2018). Substantiation of projects that account for risk in the resource-saving technological changes at enterprises. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, (6(1)), 6–16.
21. Мищишин, О. Л., Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2020). Утворення агропромислового кластеру як спосіб зниження ризикованості господарської діяльності його учасників. Агросвіт, (17–18), 77–84.
22. Гапак, Н. М. & Капштан, С. А. (2014). Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка, (42). 191–196.
23. Павленко, О. П. & Семиліт, І. В. (2016) Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. Молодий вчений, (7(34)), 113–116.
24. Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2009). Ефективність використання виробничих ресурсів підприємства та їх вплив на експлуатаційні витрати. Схід. Аналітично-інформаційний журнал, (8), 63–67.
25. Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. Економіка: реалії часу, (2 (30)), 79–84.